

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียน มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เงิน อาชีพอิสระ แนวคิดในการศึกษายุคใหม่ต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีครู อาจารย์ เป็นผู้ให้ความรู้และชี้แนะ ผู้เรียนจะต้องศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองเป็นส่วน ใหญ่ เนื่องจากการศึกษาในชั้นเรียนไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ได้ทั้งหมด สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้หา ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำมาประกอบและเสริมในเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่ศึกษาให้มากที่สุด และจัดการองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ห้องสมุดถือเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าที่สำคัญ และจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา อย่างมากที่สุด เพื่อให้เข้ากับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นบุคคลที่สำคัญ และมีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมและสนับสนุนห้องสมุดให้เกิดการพัฒนาได้ตรง ตามมาตรฐาน เพื่อให้ห้องสมุดมีความสมบูรณ์และพร้อมสำหรับให้บริการกับ ครู อาจารย์ นักเรียน และแหล่งชุมชน

ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็น องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องซึ่ง เป็นพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามนโยบายการจัดการศึกษาด้าน การอาชีวศึกษาพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 6 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม

อาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ จากพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่ห้องสมุดในการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน จัดให้มีสารสนเทศและการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน ตลอดจนช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้

ในสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้น มีปัญหาหลายประการที่ควรแก้ไขและพัฒนา ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจน เช่น สถานศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดน้อยและไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ซึ่งทำให้ห้องสมุดไม่สามารถซื้อทรัพยากรสารสนเทศและวัสดุอุปกรณ์ได้เพียงพอต่อการให้บริการ ผู้บริหารสถานศึกษายังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาห้องสมุดน้อย และครูบรรณารักษ์ยังต้องปฏิบัติชั่วโมงสอนมากเกินไปพร้อมกับการทำงานในหน้าที่อื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการที่จะปฏิบัติงานห้องสมุด จึงทำให้ห้องสมุดด้านการอาชีวศึกษาไม่เกิดการพัฒนาเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาได้สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2545) ที่พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์โรงเรียนประถมศึกษา คือ ครูบรรณารักษ์ไม่สามารถดำเนินงานห้องสมุดได้เต็มที่เนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก ส่วนปัญหาของครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา คือ การขาดงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือและปรับปรุงห้องสมุด และเนื่องด้วยในขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดให้ห้องสมุดสถานศึกษาพัฒนาห้องสมุดให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุด

มีชีวิต ห้องสมุดสถานศึกษาในบางแห่งอาจจะดีและทันสมัยอยู่แล้ว แต่อีกหลาย ๆ แห่งยังขาดสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำได้ตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อต้องการทราบสภาพ ปัญหา และความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด เกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดในด้านงานบริหารงานเทคนิค และงานบริการ ผลการวิจัยในครั้งนี้จะใช้เป็นแนวทางเพื่อให้ทางสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และทั่วประเทศ ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนางานห้องสมุดให้มีคุณภาพตรงต่อความต้องการของครู อาจารย์ นักเรียน และแหล่งชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานห้องสมุดในด้านงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานห้องสมุดในด้านงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ
3. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานด้านงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการของห้องสมุดตามมุมมองของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและ

ปริมณฑล โดยมีสถานศึกษาทั้งหมด 38 แห่ง ผู้บริหาร 38 คน ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดรวม 77 คน

2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานปัญหาและความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงาน ห้องสมุดในด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการของห้องสมุด สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

นิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินงาน หมายถึง การบริหารและจัดการห้องสมุดสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านงานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หมายถึง ห้องสมุดในสถานศึกษาที่จัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศ วัสดุครุภัณฑ์ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ เพื่อคอยให้บริการแก่บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน ตลอดทั้งบุคคลทั่วไป และชุมชนบริเวณใกล้เคียง

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หมายถึง สถานศึกษาที่อยู่ในความดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 38 แห่ง อยู่ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดที่อยู่โดยรอบ ประกอบด้วยจังหวัด นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา ให้เป็นผู้บริหารดูแลและรับผิดชอบการบริหารงานภายในสถานศึกษา

ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด หมายถึง หัวหน้างานห้องสมุด บรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งตามคำสั่งของสถานศึกษา ให้เป็นผู้บริหารดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการ ดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

งานบริหาร หมายถึง โครงสร้างการบริหารงานงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย งานนโยบายและแผน งานอาคาร

สถานที่ งานครุภัณฑ์ งานทรัพยากรสารสนเทศ งานบุคลากร งานงบประมาณ
งานประชาสัมพันธ์ งานสถิติและรายงาน

- งานเทคนิค หมายถึง การเลือกและจัดหาจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ การจัด-
หมวดหมู่หนังสือ การทำบัตรรายการ การเตรียมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บริการ
การจัดทรัพยากรสารสนเทศขึ้นชั้น การทำครรชนีวารสาร การทำบรรณานุกรม การทำ-
บรรณนิทัศน์ การทำกฤตภาค การบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ การสำรวจ และ
จำหน่ายหนังสือออก

งานบริการ หมายถึง การอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการห้องสมุด
ให้เข้าถึงสารสนเทศให้เร็วและมากที่สุด รวมไปถึงการให้บริการตอบคำถามและ
ช่วยการค้นคว้า

เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด 3 ดี หมายถึง เกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการมอบ
นโยบายให้ห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้
ปฏิบัติในการตรวจประเมิน โดยเกณฑ์มาตรฐาน 3 ดี ประกอบด้วยหนังสือดี บรรยาศ
ดี และมีบรรณารักษ์ดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัด-
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. ทราบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดต่อการดำเนินงานห้องสมุด
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล
3. ทราบปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในด้านงานบริหาร
งานเทคนิค และงานบริการ

4. เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบใช้เป็นข้อมูล
ในการปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
* การอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น